

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра криміналістики та судової медицини**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС
полковник поліції

Станіслав ГУСАРЄВ



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ КРИМІНАЛІСТИКИ

Статус дисципліни – вибіркова
Рівень вищої освіти – другий
Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – право (08)
Спеціальність – право (081)
Освітня програма – право
Форми здобуття вищої освіти – денна
Мова навчання – українська
Форма підсумкового контролю – залік

Київ – 2021 рік

Розробники:

Вадим Пясковський – професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

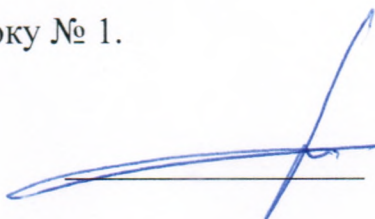
Іван Курилін – доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Андрій Антошук – доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри криміналістики та судової медицини

Протокол від 30 серпня 2021 року № 1.

Завідувач кафедри

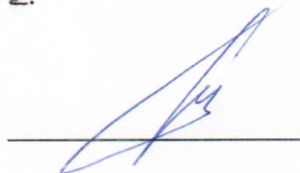


Артем САМОДІН

Схвалено науково-методичною радою НАВС

Протокол від 24 вересня 2021 року № 2.

Голова науково-методичної ради



Станіслав ГУСАРЕВ

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є інноваційні теоретичні напрацювання в криміналістиці, що впроваджуються на сучасному етапі у практичну діяльність правоохоронних органів та судово-експертних установ.

Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії та практики криміналістики» є формування системи знань щодо сучасних розробок криміналістики та її новітніх досягнень, найбільш перспективних напрямів розвитку криміналістичної техніки та судової експертизи, прогресивних методів, прийомів та засобів роботи з речовими доказами, комп'ютерних програм, інформаційних комплексів та інших інноваційних розробок, що використовуються на сучасному етапі правоохоронними органами та судово-експертними установами, а також вироблення вміння застосовувати здобуті знання для їх реалізації у практичній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Актуальні проблеми теорії та практики криміналістики» є:

- ознайомлення з інноваційними напрацюваннями в криміналістиці, що впроваджуються на сучасному етапі у практичну діяльність правоохоронних органів та судово-експертних установ;
- розширення кола знань про засоби і методи розслідування та попередження кримінальних правопорушень;
- ознайомлення з досягненнями світової та вітчизняної криміналістичної науки;
- набуття навичок практичної діяльності в розслідуванні кримінальних правопорушень, забезпеченні прав і свобод громадян, гарантованих Конституцією України;
- формування у здобувачів вищої освіти стійкої особистої громадянської позиції, розвиток навичок аналітичного мислення, виховання критичного та неупередженого ставлення до громадян, які потрапили в орбіту кримінальних процесуальних відносин, незалежно від їх процесуального статусу.

Пререквізити: «Сучасні інформаційні технології в юридичній діяльності», «Юридична компаративістика», «Право Європейського Союзу», «Правові інструменти альтернативного вирішення спорів».

Постреквізити: «Застосування стандартів Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод», «Використання спеціальних знань у досудовому розслідуванні», «Актуальні проблеми теорії та практики криміналістики», «Розслідування економічних злочинів».

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми:

Інтегральна компетентність:

– Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права.

Загальні компетентності:

– ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

– ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

– ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

– ФК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

– ФК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.

– ФК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння практики їх застосування.

Програмні результати навчання:

– ПРН11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

– ПРН15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

– ПРН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

– інформаційні технології у правозастосовній діяльності;

– інновації у боротьбі зі злочинністю, пов'язаною з комп'ютерними системами та даними;

– поняття, значення та правові підстави використання цифрової фотографії у кримінальному судочинстві;

– можливості сучасної цифрової техніки;

– способи захисту результатів цифрової фотозйомки;

– можливості використання цифрової техніки в експертній практиці;

– техніко-криміналістичні прийоми роботи із програмним забезпеченням під час опрацювання цифрових фотозображень;

– поняття, види та криміналістичне значення електронних носіїв інформації;

– правила поводження з електронними носіями інформації;

– можливості техніко-криміналістичного дослідження мобільних телефонів;

– можливості техніко-криміналістичного дослідження комп'ютерів;

– поняття, класифікація та криміналістичне значення мікрооб'єктів – речових доказів;

– правила поводження з мікрооб'єктами та їх предметами-носіями;

- криміналістичні прийоми виявлення предметів – носіїв мікрооб’єктів і мікрооб’єктів під час проведення слідчих (розшукових) дій;
 - порядок підготовки матеріалів для експертизи мікронакладань;
 - поняття та значення криміналістичного відеозапису;
 - методи здійснення відеозйомки;
 - способи і прийоми відеофіксації, які використовуються під час проведення процесуальних дій;
 - можливості звукозапису як способу фіксації вербальної інформації;
 - правові засади та основні випадки використання звукозапису у кримінальному провадженні;
 - тенденції розвитку судової експертизи;
 - нові види судових експертиз та їх завдання;
 - інформаційні технології у діяльності судового експерта;
- вміти:*
- здійснювати фіксацію результатів слідчих (розшукових) дій за допомогою цифрової фототехніки;
 - здійснювати процесуальне оформлення результатів цифрової фотозйомки;
 - проводити фотозйомку за несприятливих умов;
 - оцінювати результати застосування цифрової фотозйомки;
 - вміло поводитися з електронними носіями інформації;
 - правильно поводитися з мікрооб’єктами та їх предметами-носіями;
 - користуватися збільшувальними приладами та освітлювальною технікою;
 - здійснювати фіксацію, вилучення мікрооб’єктів та предметів – носіїв мікрооб’єктів;
 - проводити мікрофотозйомку та опис мікрооб’єктів та предметів – носіїв мікрооб’єктів;
 - використовувати техніко-криміналістичні засоби для виявлення, фіксації та вилучення слідів, інших речових доказів, фіксації ходу та результатів слідчих (розшукових) дій;
 - кваліфіковано готувати і призначати різні види криміналістичних та інших експертиз;
 - використовувати під час розслідування кримінальних правопорушень дані криміналістичних обліків.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма здобуття вищої освіти		заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS – 3	Рік підготовки			
	2-й	-	-	-
	Семестр			
	3-й	-	-	-

Загальна кількість годин – 90	Лекції			
	2 год.	-	-	-
	Семінарські			
	2 год.	-	-	-
	Практичні			
	26 год.	-	-	-
	Самостійна робота			
	60 год.	-	-	-
	Вид контролю			
залік				

3. Тематичний план (д/б)

Назви тем	Кількість годин										
	усього	денна форма				заочна форма					
		у тому числі				у тому числі					
		л	сем	п.	с.р.	усього	л	сем.	п.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Тема 1. Інформаційні технології у криміналістиці та їх впровадження у правозастосовну діяльність	14		2	2	10						
Тема 2. Використання цифрової фотозйомки у кримінальному судочинстві	16			6	10						
Тема 3. Криміналістичні прийоми виявлення та фіксації інформації на електронних носіях	14			4	10						
Тема 4. Виявлення, фіксація, вилучення та дослідження мікрооб'єктів	14			4	10						
Тема 5. Відео- та звукозапис у криміналістиці	16			6	10						
Тема 6. Сучасні можливості судових експертиз	16	2		4	10						
Усього годин з дисципліни	90	2	2	26	60						

4. Плани навчальних занять за видами

Тема 1. Інформаційні технології у криміналістиці та їх впровадження у правозастосовну діяльність

семінарське заняття – 2 години

1. Поняття інформаційних технологій. Інформаційні технології у правозастосовній діяльності.

2. Можливості інформаційних технологій. Напрями використання інформаційних технологій у досудовому розслідуванні.

3. Проведення слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції.

4. Інновації у боротьбі зі злочинністю, пов'язаною з комп'ютерними системами та даними.

практичне заняття – 2 години

1. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

2. Вирішення тестових завдань.

Тема 2. Використання цифрової фотозйомки у кримінальному судочинстві

практичне заняття – 6 годин

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття, значення та правові підстави використання цифрової фотографії у кримінальному судочинстві.

1.2. Сучасна цифрова фототехніка та її можливості.

1.3. Використання цифрової техніки в експертній практиці.

1.4. Оцінка результатів застосування цифрової фотозйомки.

1.5. Особливості фіксації результатів слідчих (розшукових) дій за допомогою цифрової фототехніки.

1.6. Фотозйомка за несприятливих умов.

1.7. Техніко-криміналістичні прийоми з програмним забезпеченням під час опрацювання цифрових фотозображень.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Тема 3. Криміналістичні прийоми виявлення та фіксації інформації на електронних носіях

практичне заняття – 4 години

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття, види та криміналістичне значення електронних носіїв інформації.

1.2. Правила поводження з електронними носіями інформації.

1.3. Огляд терміналу мобільного зв'язку.

1.4. Послідовність процедури попереднього техніко-криміналістичного дослідження комп'ютерів.

1.5. Попереднє техніко-криміналістичне дослідження мобільних телефонів.

1.6. Попереднє техніко-криміналістичне дослідження комп'ютерів.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Тема 4. Виявлення, фіксація, вилучення та дослідження мікрооб'єктів

практичне заняття – 4 години

1. Опитування з навчальних питань:
 - 1.1. Поняття, класифікація та криміналістичне значення мікрооб'єктів – речових доказів.
 - 1.2. Криміналістичні прийоми виявлення, фіксації та вилучення предметів – носіїв мікрооб'єктів і мікрооб'єктів під час проведення слідчих (розшукових) дій.
 - 1.3. Фіксація, вилучення мікрооб'єктів та предметів – носіїв мікрооб'єктів.
 - 1.4. Порядок отримання порівняльних зразків для криміналістичного дослідження мікрооб'єктів.
 - 1.5. Експертиза мікронакладань.
2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.
3. Вирішення тестових завдань.

Тема 5. Відео- та звукозапис у криміналістиці

практичне заняття – 6 годин

1. Опитування з навчальних питань:
 - 1.1. Звукозапис як спосіб фіксації вербальної інформації.
 - 1.2. Правові засади та основні напрями використання звукозапису у кримінальному провадженні.
 - 1.3. Поняття та значення криміналістичного відеозапису.
 - 1.4. Прийоми здійснення відеозйомки під час проведення процесуальних дій.
 - 1.5. Методи відеофіксації, що використовуються під час проведення процесуальних дій.
 - 1.6. Процедура забезпечення надійності фіксації інформації цифровими звукозаписувальними пристроями.
2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.
3. Вирішення тестових завдань.

Тема 6. Сучасні можливості судових експертиз

лекційне заняття – 2 години

1. Тенденції розвитку судової експертизи.
2. Класифікація судових експертиз.
3. Нові види судових експертиз та їх завдання.
4. Інформаційні технології у діяльності експерта.

практичне заняття – 4 години

1. Опитування з навчальних питань:
 - 1.1. Тенденції розвитку судової експертизи.
 - 1.2. Класифікація судових експертиз.
 - 1.3. Нові види судових експертиз та їх завдання.
 - 1.4. Інформаційні технології у діяльності експерта.

1.5. Інформаційно-пошукові системи, що використовуються судовими експертами.

1.6. Види та типова структура автоматизованих робочих місць судового експерта.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

5. Завдання для самостійної роботи

До завдань для самостійної роботи у формі тестового контролю здобувачі вищої освіти можуть отримати доступ на сайті НАВС у розділі «Дистанційні курси» за посиланням: <https://dn.naiu.kiev.ua/login/index.php> за допомогою індивідуального логіну і паролю.

7. Методи навчання

Методи навчання

- **Словесні**

Розповідь-пояснення використовується під час навчання здобувачів протягом лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повідь, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить головним чином від уміння викладача розповідати, доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.

Бесіда – це діалог між викладачем та здобувачем вищої освіти, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати здобувачів на активізацію отриманих знань. Саме за допомогою їх викладач активізує діяльність здобувачів, ставлячи їм запитання для роздумів, розв'язання проблемної ситуації.

Лекція слугує для пояснення теми; її типовими ознаками, є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, введення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

- **Наочні методи**

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та демонстрації власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

- **Практичні методи:** вправи, складання процесуальних документів. Проведення слідчих (розшукових) дій. Ці методи не несуть нової навчально-пізнавальної інформації, а слугують лише для закріплення, формування практичних умінь при застосуванні раніше набутих знань.

- **Навчальна робота під керівництвом викладача** – самостійна робота. До неї належать написання рефератів, самостійні письмові роботи, контрольні роботи, написання тестів.

- **Рольова гра:**

пояснення фабули (змісту й умов гри);
 підготовка дійових осіб для виконання своїх ролей;
 підготовка учнів-експертів, ведучого.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль – усний (у вигляді індивідуального або групового опитування, аналізу ділових ситуацій, ділових ігор) або письмовий (у вигляді контрольної роботи, тестів). Форми поточного контролю з кожної теми визначає викладач.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни. Структура білета передбачає два теоретичні питання.

Методи контролю. Поточний контроль здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей щодо проблем для обговорення, передбачених планом семінарських занять, а також шляхом: проведення експрес-опитувань, тестування, підготовки доповідей і рефератів. При оцінюванні враховується глибина теоретичних знань здобувачів і вміння застосовувати їх на практиці.

Практичні заняття проводяться двома науково-педагогічними працівниками, оскільки, з урахуванням специфіки відпрацювання ситуаційних завдань з використанням можливостей навчально-тренувальних полігонів та робочих місць з інсценованою слідовою картиною кримінальних правопорушень, навчальна група завчасно поділяється на дві підгрупи.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>max 60%</i>	<i>max 40%</i>	<i>max 100%</i>
Т. 1, Т. 2 ... Т. 10	залік	
60	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання

1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу
------	--	---	-----------------------------------

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна та з урахуванням дистанційного навчання

Інструменти. Використання інструментів, що входять до переліку криміналістичної техніки обирається викладачем, виходячи з теми навчальної дисципліни.

Обладнання. Для закріплення теоретичних знань та відпрацювання практичних навичок здобувачами вищої освіти за темами навчальної дисципліни необхідно використовувати навчально-тренувальні полігони.

Програмне забезпечення. Для забезпечення можливості організації дистанційного навчання може використовуватися платформа Zoom, середовище Classroom, Moodle «Мудл», Соціальні мережі та Telegram.

10. Перелік питань/завдань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Інформаційні технології у правозастосовній діяльності.
2. Інновації у боротьбі зі злочинністю, пов'язаною з комп'ютерними системами та даними.
3. Поняття, значення та правові підстави використання цифрової фотографії у кримінальному судочинстві.
4. Сучасна цифрова фототехніка та її можливості.
5. Використання цифрової техніки в експертній практиці.
6. Оцінка результатів застосування цифрової фотозйомки.
7. Поняття, види та криміналістичне значення електронних носіїв інформації.
8. Попереднє техніко-криміналістичне дослідження мобільних телефонів.
9. Попереднє техніко-криміналістичне дослідження комп'ютерів.
10. Поняття, класифікація та криміналістичне значення мікрооб'єктів – речових доказів.
11. Криміналістичні прийоми виявлення, фіксації та вилучення предметів – носіїв мікрооб'єктів і мікрооб'єктів під час проведення слідчих (розшукових) дій.
12. Експертиза мікронакладань.
13. Поняття та значення криміналістичного відеозапису.
14. Звукозапис як спосіб фіксації вербальної інформації.
15. Правові засади та основні напрями використання звукозапису у кримінальному провадженні.
16. Тенденції розвитку судової експертизи.
17. Нові види судових експертиз та їх завдання.
18. Інформаційні технології у діяльності експерта.
19. Особливості фіксації результатів слідчих (розшукових) дій за допомогою цифрової фототехніки.
20. Фотозйомка за несприятливих умов.

21. Техніко-криміналістичні прийоми з програмним забезпеченням під час опрацювання цифрових фотозображень.
22. Правила поводження з електронними носіями інформації.
23. Огляд терміналу мобільного зв'язку.
24. Послідовність процедури попереднього техніко-криміналістичного дослідження комп'ютерів.
25. Криміналістичні прийоми виявлення предметів – носіїв мікрооб'єктів і мікрооб'єктів під час проведення слідчих (розшукових) дій.
26. Фіксація, вилучення мікрооб'єктів та предметів – носіїв мікрооб'єктів.
27. Порядок отримання порівняльних зразків для криміналістичного дослідження мікрооб'єктів.
28. Прийоми здійснення відеозйомки під час проведення процесуальних дій.
29. Методи відеофіксації, що використовуються під час проведення процесуальних дій.
30. Процедура забезпечення надійності фіксації інформації цифровими звукозаписувальними пристроями.
31. Класифікація судових експертиз.
32. Інформаційно-пошукові системи, що використовуються судовими експертами.
33. Види та типова структура автоматизованих робочих місць судового експерта.
34. Інформаційні технології, що викликали появу нових можливостей для вчинення злочинів на національному, міжнародному і транснаціональному рівнях.
35. Напрями використання інформаційних технологій у досудовому розслідуванні.
36. Переваги та додаткові можливості цифрової фотозйомки порівняно з аналоговою фототехнікою.
37. Специфіка збереження результатів цифрової фотозйомки на носіях комп'ютерної інформації.
38. Правила поводження з електронними носіями інформації.
39. Огляд і використання інформації зі смарт-карт.
40. Правила поводження з мікрооб'єктами та їх предметами-носіями.
41. Прийоми виявлення невидимих (слабовидимих) мікрочастинок.
42. Переваги відеозапису перед іншими способами фіксації доказової інформації.
43. Переваги використання звукозапису у кримінальному провадженні.
44. Сучасні методики дослідження матеріалів, речовин та виробів.
45. Сучасні можливості судово-медичної експертизи.
46. Заходи обережності під час виявлення мікрочастинок.
47. Прийоми виявлення невидимих (слабовидимих) мікрочастинок.
48. Засоби фіксації мікрооб'єктів.
49. Методи вилучення мікрооб'єктів.
50. Поняття та значення криміналістичного відеозапису.
51. Технічні засоби відеозапису.
52. Принципи застосування відеозапису.

53. Спеціальні методи відеозйомки.
54. Операторські методи відеозйомки.
55. Об'єкти судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності.
56. Завдання судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності.
57. Об'єкти генотипоскопічної експертизи.
58. Завдання генотипоскопічної експертизи.
59. Нові види криміналістичних експертиз.
60. Поняття електронних носіїв інформації.

11. Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти та їх коментарі

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11.05.1994 р., Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.). *Верховна Рада України*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/stru>.
5. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
6. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Затверджена наказом МВС України від 07.07.2017 р. № 575. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.
7. Інструкція з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС України: Затверджена наказом МВС України від 10.09.2009 р. № 390. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09>.
8. Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 р. № 3505/5. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11>.
9. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: Затверджена наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1339. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/main/1378204>.

10. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

11. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи: Затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95>.

12. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: Затверджене наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1343. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>.

13. Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 р. № 1024. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-%D0%BF#n124>.

14. Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України: Затверджене наказом МВС України від 12.10.2009 р. № 436. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-09>.

15. Порядок взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини: Затверджений спільним наказом МВС, МОЗ та Генеральної прокуратури від 29.09.2017 р. № 807/1193/279. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1299-17>.

16. Порядок обліку фактів звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції: Затверджений наказом МВС України, Міністерства охорони здоров'я України від 06.07.2016 р. № 612/679. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1051-16>.

Основна

1. The basics of criminalistic: educational manual / Antoshchuk A., Myrovskaya A., Sakovskyi A. and others. Kyiv: FOP Maslakov, 2018. 82 p.

2. Криміналістика: навчальний посібник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. в 2-х частинах. Частина I: Вступ до курсу криміналістики. Криміналістична техніка / Б.Є. Лук'янчиков, Є.Д. Лук'янчиков, С.Ю. Петряєв. Київ: Нац. тех. ун-т України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського. 2017. 374 с.

3. Криміналістика: навчальний посібник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. в двох частинах. Частина II: Криміналістична тактика. Методика розслідування / Б.Є. Лук'янчиков, Є.Д. Лук'янчиков, С.Ю. Петряєв. Київ: Нац. тех. ун-т України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського. 2017. 474 с.

4. Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг та ін. 2-е вид, перероб. і допов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

5. Криміналістика: підручник / В.В. Пясковський, В.К. Весельський, А.В. Іщенко та ін. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 704 с.

6. Криміналістика: підручник / Р.І. Благута, О.І. Гарасимів, О.М. Дуфенюк та ін. / за заг. ред. Є.В. Пряхіна. 3-тє вид, переробл. та допов. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 948 с.
7. Криміналістика: підручник / Ю.П. Аленін, Л.І. Аркуша, О.О. Подобний, В.В. Тіщенко та ін. / за ред. В.В. Тіщенка. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2017. 556 с.
8. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 1 / Ю.В. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. / за ред. В.Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 456 с.
9. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 2 / Ю.В. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. / за ред. В.Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 328 с.

Додаткова

1. Алексейчук В. І. Огляд місця події : тактика і психологія. Харків : Вид. агенція «Апостиль», 2011. 164 с.
2. Вашук О. П. Невербальна інформація у кримінальному провадженні : теоретико-методологічні основи : монографія. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2017. 430 с.
3. Галаган В. І., Козак О. В. Процесуальний порядок і тактика отримання зразків для експертизи у кримінальному провадженні України : монографія. Краматорськ : ТОВ «Каштан», 2015. 223 с.
4. Головка М. Б., Осипенко І. П. Обшук (юридико-психологічні аспекти організації та проведення) : навч.-метод. посіб. Чернігів : Чернігівський нац. технолог. ун-т, 2015. 126 с.
5. Домашенко О. М. Тактичні помилки у слідчій діяльності : монографія. Харків : Вид. агенція «Апостиль», 2019. 168 с.
6. Криміналістична тактика : навч. посіб. / за ред. М. А. Погорецького, Д. Б. Сергєєвої. Київ : Алерта, 2016. 244 с.
7. Настільна книга слідчого / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін. ; 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ : «Ін Юре», 2011. 736 с.
8. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : навчально-практичний посіб. / С. С. Кудінов, Р. М. Шеховцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко ; 2-е видання, розшир. й доповнене. Харків : «Оберіг», 2015. 344 с.
9. Обшук і виїмка (тайники та способи їх виявлення) : навч.-метод. посіб. / І. П. Осипенко, О. О. Адам'юк, Н. М. Сенченко. Чернігів : Черніг. держ. ін-т права, соц. технологій та праці, 2011. 132 с.
10. Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією, у кримінальному провадженні України : навч. посіб. / В. І. Галаган, М. Й. Кулик, Н. С. Моргун, Ю. В. Терещенко. Київ, 2018. 112 с.
11. Організація і тактика одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб : навч. посіб. / С. С. Чернявський, О. О. Алексєєв, І. А. Жалдак та ін. Київ : НАВС, 2016. 66 с.
12. Особливості фіксації ходу та результатів проведення слідчих (розшукових) дій : метод. рекомендації / О. А. Осауленко, О. В. Александренко, Н. С. Моргун та ін. Київ : НАВС, 2015. 136 с.

13. Пам'ятка слідчому щодо проведення огляду трупа на місці події / Я. В. Фурман, Л. Т. Котляренко. Київ, 2017. 46 с.
14. Пошук та знешкодження саморобних вибухових пристроїв : метод. рекомендації / В. В. Юсупов, Ю. П. Приходько, Я. В. Фурман, К. Ю. Бобрик. Київ, 2017. 33 с.
15. Процесуальний порядок та тактичні особливості здійснення слідчих (розшукових) дій : наук.-метод. рекомендації / В. В. Кікінчук, К. Л. Бугайчук, В. О. Малярова, Т. П. Матюшкова. Харків : ХНУВС. 2018. 101 с.
16. Процесуальні документи досудового розслідування (слідчого, адвоката, судді) / М. А. Погорецький, О. П. Кучинська ; 2-ге вид. Київ : Алерта, 2018. 274 с.
17. Разумов Э. А., Молибога Н. П. Практическое руководство по осмотру места происшествия : теория, тактика, техника : учеб.-практ. пособие. Киев : Вид-во УкрДГРІ, 2015. 750 с.
18. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні : навч. наоч. посіб. у схемах і таблицях / О. А. Осауленко, А. В. Самодін, Г. М. Степанова та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 140 с.
19. Тактика слідчого огляду комп'ютерних систем та їх елементів : наук.-практ. посіб. / В. О. Одерій, С. О. Корона, С. В. Самойлов. Донецьк, 2010. 87 с.
20. Теслюк І. О. Тактичні засади застосування криміналістичного прогнозування у досудовому розслідуванні (на прикладі органів Національної поліції України) : монографія. Одеса : ОДУВС, 2017. 217 с.
21. Участь спеціаліста в огляді місця події : довідник. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 128 с.
22. Участь спеціаліста-криміналіста під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій : навчальний посіб. / Є. Ю. Свобода, А. В. Кофанов, А. В. Самодін та ін. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 432 с.
23. Черниченко І. В. Застосування відеоконференції у кримінальному провадженні України : теорія і практика : монографія / за ред. О. П. Кучинської. Київ : Алерта, 2015. 272 с.

Інформаційно-довідкові системи, автоматизовані робочі місця, мультимедійні навчальні посібники, дистанційні курси

1. Автоматизоване робоче місце слідчого : інформаційно-довідкова програма / Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, А. В. Самодін та ін. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://www.naiau.kiev.ua/arm/slidch_new/start.html.
2. Інформаційне забезпечення органів Національної поліції : мультимедійний навч. посіб. / В. А. Кудінов, В. Г. Хахановський, В. М. Смаглюк. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiau.kiev.ua/books/inform_zabezpechennia/index.html.
3. Інформаційні технології в діяльності Національної поліції : мультимедійний навч. посіб. / В. А. Кудінов, О. Є. Пакриш, В. В. Підвисоцький. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiau.kiev.ua/books/inform_tekhnolohii/info/autors.html.

4. Криміналістика : дистанційний курс навчання / А. О. Антощук, В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус та ін. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://dn.naiu.kiev.ua/login/index.php>.

5. Криміналістика : мультимедійний підручник / О. О. Алексеев, В. В. Пясковський, А. В. Іщенко та ін. Київ, 2016. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.naiu.kiev.ua/books/kruminalist/index.html>.

6. Методика розслідування злочинів : дистанційний курс навчання / А. О. Антощук, В. В. Пясковський, А. В. Самодін та ін. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://dn.naiu.kiev.ua/login/index.php>.

7. Особливості розслідування окремих видів злочинів : мультимедійний навч. посіб. / А. О. Антощук, В. В. Пясковський, А. В. Мирівська та ін. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.naiu.kiev.ua/books/orovz/index.html>.

8. Робоче місце експерта з трасологічних досліджень : навч. інформ.-довідкова програма. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/arm/arm_trasolog/index.html.

9. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні : мультимедійний навч. посіб. / О. А. Осауленко, Г. М. Степанова, А. В. Самодін та ін. Київ, 2018. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/slidchi_rozdii/index.html.

10. Криміналістичне дослідження металюної холодної зброї : мультимедійний навч. посіб. Київ, 2015. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.naiu.kiev.ua/books/xolodna-zbroya/index.html>.

11. Судове почеркознавство : мультимедійний навч. посіб. / Є. Ю. Свобода, К. П. Ключник. Київ, 2015. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/sudove_pocherkoznavstvo/avtoru.html.

12. Участь спеціаліста в огляді місця події : довідник : практичний посіб. Київ, 2018. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/dovidnyk_ohliadmp/index.html.

Ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <https://www.president.gov.ua>
2. Офіційний портал Верховної Ради України <https://rada.gov.ua>
3. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини <http://www.ombudsman.gov.ua>
5. Міністерство внутрішніх справ України <https://mvs.gov.ua>
6. Національна поліція України <https://www.npu.gov.ua/>
7. Міністерство освіти і науки України <https://www.mon.gov.ua>
8. Міністерство юстиції України <https://minjust.gov.ua/ua>
9. Верховний Суд України <https://www.scourt.gov.ua>
10. Генеральна прокуратура України <https://www.gp.gov.ua/>
11. Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр <https://dndekc.centrmia.gov.ua/>
12. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз <https://kniise.com.ua/>
13. Конгрес криміналістів <https://crimcongress.com/guide/>
14. Національна академія внутрішніх справ <https://www.naiiau.kiev.ua/>
15. Національна академія правових наук України <https://www.aprnu.kharkiv.org/>
16. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <https://www.nbu.gov.ua>
17. Єдиний державний реєстр судових рішень <https://reyestr.court.gov.ua>